

Sygn. akt V CZ 155/11

POSTANOWIENIE

Dnia 22 marca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Antoni Górski (przewodniczący)

SSN Kazimierz Zawada

SSN Anna Owczarek (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku Krystyny G.
przy uczestnictwie Waleriana G.
o podział majątku wspólnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 22 marca 2012 r.,
zażalenia uczestnika na postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 14 lipca 2011 r.,

**zmienia punkt IV zaskarżonego postanowienia w ten sposób,
że nie obciąża uczestnika postępowania Waleriana G. kosztami
sądowymi w zakresie opłaty od apelacji, od uiszczenia której
wnioskodawczyni Krystyna G. była zwolniona.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy, na skutek apelacji wnioskodawczynie od postanowienia Sądu Rejonowego w G. z dnia 10 listopada 2010 r., postanowieniem z dnia 14 lipca 2011 r.:

- sprostował rubrum zaskarżonego postanowienia w ten sposób, że oznaczył jako uczestnika postępowania także Gminę G.,
- zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że oddalił wniosek uczestnika postępowania Waleriana G. o rozliczenie nakładów z jego majątku osobistego na majątek wspólny, a kwotę spłaty na jego rzecz obniżył z kwoty 52.269,20 zł do kwoty 26.134,60 zł,
- oddalił apelację w pozostałej części,
- nakazał pobrać od uczestnika postępowania Waleriana G. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w G. kwotę 1000 zł tytułem opłaty, od uiszczenia której wnioskodawczynie Krystyna G. była zwolniona.

Powyższe postanowienie Sądu Okręgowego w części dotyczącej kosztów postępowania zaskarżył zażaleniem uczestnik postępowania.

Zarzucając naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 102 k.p.c. oraz art. 520 § 1 k.p.c., polegające na obciążeniu uczestnika postępowania całością kosztów postępowania, bez rozważenia czy zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające odstąpienie od obciążania go tym obowiązkiem skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest zasadne.

Zasadą jest, że w postępowaniu nieprocesowym, zgodnie z art. 520 § 1 k.p.c., każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie, obciążają go zatem koszty czynności procesowych, których dokonał sam bądź zostały podjęte w jego interesie przez sąd z urzędu lub na jego wniosek. Wyjątki od niej przewidziane są w § 2 art. 520 k.p.c., który dopuszcza możliwość stosunkowego rozdzielenia obowiązku zwrotu kosztów lub włożenia go na jednego z uczestników w całości, wówczas gdy są oni w różnym stopniu

zainteresowani wynikiem postępowania lub ich interesy są ze sobą sprzeczne oraz w § 3, zgodnie z którym sąd może włożyć na uczestnika, którego wnioski zostały oddalone lub odrzucone, obowiązek zwrotu kosztów postępowania poniesionych przez innego uczestnika, gdy interesy uczestników są sprzeczne lub uczestnik postępował niesumiennie lub oczywiście niewłaściwie. Zasada przewidziana art. 520 § 1 k.p.c. jest nienaruszalna wtedy, gdy uczestnicy są w równym stopniu zainteresowani wynikiem postępowania lub - mimo braku tej równości - ich interesy są wspólne. W pozostałych wypadkach sąd może od niej odstąpić i na żądanie uczestnika, albo z urzędu - jeżeli działa bez adwokata lub radcy prawnego (art. 109 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.) - orzec według dyrektyw określonych w art. 520 § 2 lub 3 k.p.c (por. postanowienie SN z dnia 19 listopada 2010 r. III CZ 47/10, niepubl.).

Rozwiązanie powyższe odbiega zatem od reguły dominującej w procesie, w myśl której strona przegrywająca sprawę jest obowiązana zwrócić przeciwnikowi - na jego żądanie - wszystkie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (art. 98 § 1 i art. 98¹ k.p.c.). Nie oznacza to, że uregulowanie zawarte w art. 520 k.p.c. jest wyczerpujące i wyklucza odwołanie do przepisów art. 98 i nast. k.p.c., gdyż w postępowaniu nieprocesowym mają one - przez art. 13 § 2 k.p.c. - odpowiednie zastosowanie. Przepisem takim jest w szczególności art. 102 k.p.c., dopuszczający rozstrzygnięcie o kosztach postępowania w oparciu o zasadę słuszności. Przepis ten przewiduje w sytuacjach szczególnych luz decyzyjny dla organu stosującego prawo, w myśl powołanego przepisu w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis nie definiuje pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawiając to zadanie sądowi, zobowiązanemu jedynie do uwzględnienia całokształtu okoliczności danej sprawy, (por. m.in. postanowienie SN z dnia 20 grudnia 1973 r., II CZ 210/73, LEX nr 7366). Podstawę do zastosowania wyjątku stanowią indywidualne okoliczności, świadczące o tym, że w danym przypadku obciążenie strony przegrywającej kosztami postępowania w całości lub w części byłoby niesłuszne, niesprawiedliwe. Należą do nich zarówno fakty związane z samym postępowaniem jak i leżące poza nim, a dotyczące sytuacji życiowej, stanu majątkowego stron, które powinny być

oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego. Zatem przepis art. 102 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. powinien być zastosowany wówczas, gdy w okolicznościach danej sprawy obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu przeciwnika byłoby rażąco niezgodne z zasadami słuszności. Zasadnie podnosi skarżący, że sytuacja taka, ze względu na okoliczności wskazane w zażaleniu, zachodzi w niniejszej sprawie. Postępowanie trwało długo, byli małżonkowie odwoływali się do okoliczności z odległej przeszłości wskazując na czynienie nakładów z majątków osobistych na majątek wspólny. Odmienna ocena tych faktów nastąpiła w postępowaniu odwoławczym, skutkując znaczącym zmniejszeniem spłaty na rzecz uczestnika postępowania. Zważywszy, że orzeczenie podziałowe jednocześnie nakazuje mu opróżnienie i opuszczenie lokalu mieszkalnego bez przyznania uprawnienia do otrzymania lokalu socjalnego, skutkując koniecznością wyprowadzenia się i poniesienia wydatków związanych z zapewnieniem nowego miejsca zamieszkania oraz stworzenia nowego centrum spraw życiowych, że jest on osobą w podeszłym wieku, utrzymującą się wyłącznie z emerytury obciążenie go kosztami postępowania w całości, należy uznać za naruszające względy słuszności.

Z tych względów na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c. orzeczono jak w postanowieniu.